

νίκος
μπακόλας

μήν
κλαῖς
ἀγαπημένη

θεσσαλονίκη 1958

Όταν ο Μπίλλυ ο νέγρος άνοιξε τὰ μάτια του ασθάνθηκε νὰ βρῶσκει μέσα σὲ μιὰ πορφύρῃ ἀνταίγεια. Ἐτριψε τὰ μάτια του εἰς τὴν τοῦ ἔφταιγαν, καὶ ξαφνικὰ τὸ ἥμισφός πῆρε ἀπόχρωση πρασινύμανοι. Ὁ Μπίλλυ ἀνασηκώθηκε μὲ κόπο καὶ προσπάθησε νὰ δεῖ τὸ σκοῦρο χέρι του. Πάλι κοκκίνησαν ὄλα, ἀκόμα καὶ τ' ἄσπρο του σόβρακο. Κατάλαβε. Κάπου ἐκεῖ κοντὰ ἀναβόσθινε μιὰ φωτεινὴ ρεκλάμα πὸ ἐν-ἀλλάξε μηχανικὰ τὸ κόκκινο μὲ τὸ πράσινο. Ἴσως νὰ ἦταν τὸ μπάρ μὲ τις ἑλληνοαμερικανικὲς σημαῖες καὶ κείνο τὸ κλαψιάρικο, σχεδὸν παράφωτο, σαξόφωνο. Θιμῆθηκε τὴ φαλάρα τοῦ οργανοπαίκτη καὶ τοῦ ἤρθε νὰ πατήσει τὰ γέλια. Μὰ πὺ ὄρεξη...

Ξαφνικὰ τὸ πόδι του ἔνιωσε τὴ ζέστα μιᾶς ἄλλης σάρκας. Γύρισε καὶ εἶδε δυὸ κεντερὰ μάτια νὰ τὸν καρφώνουν ξάγριπτα. Ἄπλωσε τὴν παλάμη του καὶ τᾶλκισε. Ἐκείνη, μὴ καταλαβαίνοντας, πῆρε τὴν κίνηση γιὰ χάδι καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι, κάπου στὸν καρπὸ. Ὁ Μπίλλυ παρὰ λίγο νὰ ξεχάσει τὰ βασανῶ του. Αὐτὸ τὸ κορίτσι εἶχε μέσα του μιὰ θέρη πὸ τοῦ θύμιζε τὴ γλυκιὰ ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του. Ἦταν μιὰ αἰσθησις πὸ τοῦ δημοιογγήθηκε ἀπ' τὴν πρώτη κιόλα στιγμή τῆς γνωριμίας τους.

— Μπού, τοῦ εἶπε σὺ σιαντήθησαν, εἶσαι ἔρημος;

Αὐτὸς εἶχε τοῦ κόσμου τίς σκοτούρες καὶ παρακάλαγε θεοὺς καὶ ἅγιες Παρθένες νὰ τὸν ἀρπάξουν καὶ νὰ τὸν ἀπιθώσουνε σὲ μιὰν ἔρημιά μὲ μπαμπακοκαλλιέργεια. Ὅμως εἶχαν μιὰ γλῶσσα ἐκεῖνα τὰ μάτια! Τὴ ρώτησε γιὰ σπῆ.

— Ὅτέ!, ἀπάντησε. Φτηνὸ καὶ ἐντάξει.

Φοροῦσε ἓνα φοιστάνι μὲ μῶδ καὶ πορτοκαλιᾶς κλάδες καὶ στὰ πόδια ἀπλὰ σαντάλια, τελευταῖες μέρες πὸν θὰ τὰ χαϊρότανε. Ἄρχιζαν τὰ φιλοβρόγια καὶ οἱ δροσιές. Δίπλα στὸ στόμα, περίεργα τραβηγμένο πρὸς τὰ κάτω στίς δυὸ ἄκρες, ἕτῃχε μιὰ ἀδιόρατη ἐλιά. Οἱ ὄμοι καὶ οἱ πλάτες της, ἀφημένες νὰ ψήνονται ἀπὸ τὸν ἥλιο, εἶχαν πάρει ἓνα θερμὸ μελιχρὸ χρῶμα πὸ ἀνάδειχνε τὴν πλαστικότητά τους.

— Πόσα; ρώτησε ἂν καὶ δὲ νοιάζοταν γιὰ δολλάρια.

Ἐκείνη δὲν τοῦ ἀπάντησε τίποτε. Μόνον τὸν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ἄρχισε νὰ τὸν ὀδηγεῖ σὰ νὰ τοῦ εἶχανε λείψει τὰ μάτια. Ὅλα αὐτὰ ἦταν ὁμορφα, στὴν πατρίδα εἶν' ἀδύνατο νὰ χαρεῖς τὸ χέρι μιᾶς λευ-

κῆς. "Όμως νὰ μὴν εἶχε τὶς σκοτούρες του... Ἀναστέναξε. Ἀπὸ μικρὸ παιδί δὲν εἶχε καταφέρει νὰ χαρεῖ καὶ μὲ τὰ δυὸ του πλειμόνια, πάντα ἦταν κάτω ποῦ τοῦ δάγκωνε τὴν ψυχὴ καὶ δὲν τὴν ἀφηνε ν' ἀνασάνει. Τώρα, ἂν δὲν εἶχε τοὺς μελάδες του, αἰσθανόταν πὼς θὰ μπορούσε νὰ χαρεῖ μιὰ - δυὸ μέρες, μπορεῖ καὶ παραπάνω, μ' αὐτὸ τὸ γλυκὸ κορίτσι. "Όμως, οἱ μελάδες - μελάδες.

— Ἐχάστα ὄλα, τοῦ εἶπε τὸ κορίτσι γελώντας, σὰ νὰ τῆς εἶχε διηγηθεῖ τὴν ἱστορία του κι' ὕστερα ἀπὸ σκέψη ἀποφάσισε πὼς δὲν ἄξιζε οὔτε μιᾶς πεντάρας στεναχώρια.

Πέρασαν τρία - τέσσερα στενοσόκκακα, στὸ ἕνα ἀκόμα δὲν εἶχαν στεγνώσει οἱ λάσπες. Ὁ Μπίλλυ τσαλαβούτησε ἀπρόσεχτα, εἶχε τὶς σκοτούρες του. Ἐκεῖνη περπατοῦσε πηδηχτή, σὰν τὸν σπουργίτη ποῦ δὲ θέλει νὰ θρέξει τὰ πόδια του. "Ἦστερα μπῆκαν σὲ μιὰν εἴσοδο κι' ἄρχισαν ν' ἀνεβαίνουν σκαλιά. Ἦταν ξύλινα καὶ τρίζανε. Ἀπὸ κάποια πόρτα φύτρωσε ἕνα κεφάλι ἄχρωμο καὶ κατσοφιασμένο. Κάτι μουρμούρισε κι' ἐξαφανίστηκε. Τὸ κορίτσι δὲν ἔδωσε σημασία. Ἀνέβηκαν λίγα σκαλοπάτια ἀκόμη καὶ μπῆκαν σ' ἕνα δωμάτιο. Ὁ Μπίλλυ τράβηξε ἀμέσως τὸ σύρτη κι' ἀκούμπησε στὴν κλειστὴ πόρτα. Τὸ δωμάτιο ἦταν μεγάλο ἀλλὰ ἄδειο. Μόνο ἕνα διπλὸ κρεβάτι καὶ μιὰ καρέκλα. Σὲ μιὰ γωνιά ἦταν ἡ λεκάνη μὲ τὰ βρώμικα νερά. Τὸ κορίτσι ἄνοιξε τὰ σκουρα κι' ἄφησε τὸν ἥλιο νὰ σχηματίζει στὸ ξύλινο πάτωμα μιὰ λουριδα φωτός. Ὁ Μπίλλυ δὲν ξεκολλοῦσε τὴ ράχη του ἀπὸ τὴν πόρτα. Τὰ σκεφτόταν ὅλα ἀνακατωμένα, χωρὶς ἡ σκοτούρα του νὰ ἔχει κανένα ἀποτέλεσμα. "Όλα ἔμεναν μερδεμένα. Ἐκεῖνη ἦτανπραχτικώτερη. Ἄδειασε τὰ βρωμόνερα κι' ἔστρωσε τὰ σεντόνια. Φαινόταν νὰ κινεῖται μὲ ἄνεση, ἐκτελώνοντας κάθε δουλειὰ μὲ σύστημα ποῦ τὸ εἶχε μελετήσει. "Όταν τὰ τέλειωσε ὄλα, γύρισε καὶ τὸν κῆταξε.

— Γιὰ πὲς μου τ' ὄνομά σου, εἶπε μὲ χαμόγελο.

Αὐτὸς ἀπάντησε.

— Μπίλλυ; ἔκανε κείνη. Δὲ μοῦχει ξανατύχει.

Ὁ νέγρος ἀποσπίαστηκε ἀπὸ τὴν πόρτα, λὲς κι' εἶχε γι' αὐτὸν κάποια σημασία, νὰ εἶναι ὁ πρῶτος ἄντρας μ' αὐτὸ τ' ὄνομα, ποῦ συναντοῦσε τὸ κορίτσι. Ἐκανε μερικά βήματα ἀφήνοντας πίσω του λαπωμένες πατημασιές.

— Ἀχ, ἄχ, τί μοῦ κάνεις ἐκεῖ; τὸν μάλωσε.

Καὶ τὸν ἔσπρωξε στὸ μπαλκονάκι ὅπου τὸν ὑποχρέωσε νὰ τρίψει τὶς σόλες του. Ὁ Μπίλλυ ὑπάκουσε σὰ μικρὸ παιδί καὶ γέμισε τὰ πλακάκια λάσπες. "Ἦστερα μπῆκε μέσα κι' ἔβγαλε τὰ παπούτσια του. Τὸ κορίτσι γέλασε καὶ τοῦ χᾶιδεψε τὰ μαλλιά.

— Ἐμένα ξέρεις πὼς μὲ λένε;

Οὔτε ἤξερε, οὔτε τὸν ἐνοιαζε.

— Φαίη, ξανάκανε αὐτή.

Ὁ Μπίλλυ πῆγε κι' ἀκούμπησε τὰ παπούτσια του στὴ γωνιά. Κι' ἐδῶ τὰ ἴδια ὄνόματα; "Όπως σ' ὄλα τὰ λιμάνια;

— Φαίη; εἶπε κυττάζοντάς τὴν καλὰ στὰ μάτια σὰ νὰ τῆς ζητοῦσε νὰ τοῦ ἀποκαλύψει κάποιο μυστικό.

— Μὰ τὴν Παναγία, σοῦ λέω. Ἔτσι μὲ φωνάζουσε.

Ἔπειτα ἔπιασε νὰ ξεντύνεται. Κανονικὰ θάπρεπε νὰ τὴν ξεντύσει ὁ ἴδιος, ἄλλοτε τᾶκανε ὄλ' αὐτά, μάλιστα ἀρπαζότανε σὰν τύχαινε νὰ τὸν ἐμποδίσουν. Ἡ Φαίη ἔμεινε μισόγδυτη. Εἶχε δυὸ καλοτορνεμένα πόδια κι' οἱ μασχάλες τῆς εἶχαν πλούσιο τρίχωμα. Πάνω ἀπ' τὸν ἀφαλὸ μαύριζε ἕνα μπλάβο σημάδι. Ἄπλωσε τὸ δάχτυλό του καὶ τ' ἀκούμπησε. Ἐκεῖνη γέλασε. Μετά, τὴν ἄρπαξε, τὴν πέταξε στὸ κρεβάτι κι' ἔπεσε ἀπὸ πάνω τῆς, ἔτσι ὅπως ἦταν, μὲ τὰ ρούχα.

Τὴν ὄρα ποῦ ξύπνησαν ἡ φωτεινὴ λουριδα εἶχε σκαρφαλώσει στὸν τοῖχο κι' ὅσο πῆγαινε κοκκίνιζε. Ὁ Μπίλλυ δὲν εἶχε παρὰ νὰ φερέσει τὰ παπούτσια του καὶ νὰ σηκωθεῖ νὰ φύγει. "Όμως δὲν τοῦ ἔκανε καρδιά. Στὸ κάτω - κάτω πίσω ἀπ' αὐτὴν τὴν πόρτα δὲ μπορούσε νὰ τὸν ἀνακαλύψει κανεὶς. Οὔτε κι' ἦταν δυνατό νὰ φαντασθῆ πὼς θάβρισκε καλύτερη κρυψώνα. Ἄν τὰ κατάφερνε μόνο καὶ τραβοῦσε κατὰ τὴν ὑπαιθρο ἴσως νάβρισκε τίποτε μπαμπακοχώραφα καὶ νὰ τὴν ἄραζε ἐκεῖ γιὰ κάμποσον καιρὸ. Τὰ πρόματα δὲν τάβλεπε καὶ τόσο εὔκολα.

— Φαίη, τὴ φωνάζει χαμηλόφωνα.

Ἐκεῖνη εἶχε τὰ μάτια κλειστὰ κι' ἔκανε σὰν νὰ μὴν ἀκουγε.

— Φαίη, τὴ φωνάζει πάλι καὶ τῆς σπρώχνει τὸ χέρι. Φαίη.

Ἄντε τώρα, δῶσε τῆς νὰ καταλάβει τί εἶναι ἡ μπαμπακοκαλλιέργεια. Αὐτὸ δῶ τὸ κορίτσι ξέρει τόσα ἀμερικάνικα, ὅσα τοῦ χρειάζονται γιὰ τὴ δουλειὰ του καὶ δὲ δίνει πεντάρια γιὰ παρακάτω.

— Κόττονφιλντ, μωρὲ μάτια μου; τὸν ἐρωτᾷ ἀπορημένη. Δὲν ξέρω, σοῦ λέω. Μὰ τὴν Παναγία.

Κι' ἀνασηκώνει τοὺς ὄμους τῆς. «Κόττονφιλντ!» Ἐκεῖνος συλλογιέται καὶ δὲν προσπαθεῖ νὰ τῆς δώσει νὰ καταλάβει. Στὰ μπαμπακοχώραφα ἔχει ζήσει ἀπὸ τότε ποῦ πρωτοένιωσε τὸν κόσμο. Ἐκεῖνος ὁ ψευταρᾶς ὁ μπάρμπα-Γιόαν, σὰν ἦταν μικρός, τοῦλεγε πὼς ἡ μάνα

του τὸν εἶχε βρεῖ πεταμένο μέσα στὰ χωράφια. Ἐδῶ πὸν τὰ λέμε μπορεῖ κι' ὁ μπαρμπα-Γιόαν κάτι νᾶξερε. Μιά φορά, πολλὰ παιδιὰ βρισκόταν ἀπαρτημένα ἀνάμεσα στὰ μπαμπάκια καὶ τὰ τομποῦσαν ὀλημερίς οἱ μύγες καὶ τὰ πεταλουδάκια. Μὰ γιὰ τὸ Μπίλλυ ἦταν ἀδίνατο. Ἡ μάνα του εἶχε γι' αὐτὸν μιὰν ἀγάπη παλαβή. Ἐκεῖνος ὁ μπαρμπα-Γιόαν ἦταν σίγουρα μεγάλος ψευταρᾶς.

— Φαίη, λέει πάλι. Δὲ γίνεται, κάπου θᾶχετε καὶ δῶ μπαμπακοχώραφα. Ὁ ἥλιος σας ζεματάει.

— Δὲν ξέρω, ἀπαντάει αὐτὴ μ' ἓνα ὕφος πὸν σημαίνει «Ἄε παρόρατα με, τὴ δουλειά μου τὴν ἔκανα καὶ μὲ τὸ παραπάνω».

Ὅμως τοῦ Μπίλλυ τοῦ νέγρου τοῦ ἔχει κολλήσει ἄγρια ἡ ἰδέα τοῦ μπαμπακοχώραφου, λὲς καὶ πρόκειται γιὰ ψωμί καὶ νερό, γιὰ ζωὴ καὶ θάνατο. Ἄξαφνα, γυαλίζουν τὰ μάτια του καὶ γελάει δείχνοντας τ' ἄσπρα δόντια του.

— Κόττον, τῆς λέει, εἶναι τοῦτο δῶ!

Καὶ σκίζοντας τὸ μαξηλάρι τραβάει μιὰ χούφτα μπαμπάκι καὶ τῆς τὸ χώνει κάτω ἀπ' τὴ μύτη.

— Κόττον!

Ἐκεῖνη μιὰ στιγμή ἀγγριεύει, ὕστερα πατάει τὰ γέλια καὶ πέφτει στὴν ἀγκαλιά του σὰ νὰ πῆρε μιὰν ἀνέλπιστη χαρά. Σίγουρα αὐτὴ ἡ Φαίη εἶναι πολὺ γλυκὸ κορίτσι, τόσο πὸν νὰ θυμᾶται ὁ Μπίλλυ τὰ φιλιὰ τῆς μάνας του.

— Γιὰ μπαμπάκι μιλάς τόσο ὥρα, ἀγόρι μου;

Καὶ συνεχίζει τὰ γέλια φιλώντας τον στὸ λαιμὸ καὶ τὸ στῆθος πῶναι γεροδεμένο σὰν τὴν καρὶνα καραβιοῦ. Αὐτὸς πιά, νομίζοντας πὼς πάει, ὅλες του οἱ δυστυχίες τελειώσανε, κοντεύει νὰ πετάξει ἀπ' τὴ χαρὰ του κι' ἀρχίζει τὰ φιλιὰ καὶ τὶς ἀγάτες.

— Ἐν τάξει μὲ τὸ μπαμπάκι; ρωτάει καὶ ξαναρωτάει.

— Ἐν τάξει, σοῦ λέω. Τὸ κατάλαβα. Κόττονφιλντ.

Τοῦ Μπίλλυ τοῦ ἔρχεται ὄρεξη γιὰ χορὸ. Σηκώνεται πάνω, ἀρχίζει νὰ σφυρίζει μοντέρνους σκοποὺς, νὰ τοὺς χορεύει, νὰ τραβάει καὶ τὴ Φαίη μὲ παλαβὰ καμώματα. Ἐκεῖνη, βέβαια, ξεκαρδίζεται, ἀλλὰ γιὰ χορὸ μὴν τῆς κάνεις κουθέντα. Ξεθεώνεται κάθε βράδι στὸ μπάρο, δὲν τῆς χρειάζεται ἄλλο. Αὐτὸς παίρνει ἀπ' τὴ γωνιά τὰ παπούτσια του, τὰ φορᾶει χορεύοντας κι' ἐτοιμάζεται νὰ βγεῖ, νὰ πάει νὰ βρεῖ τὰ μπαμπακοχώραφα, μὴν τυχὸν καὶ δὲν προλάβει.

— Ἐἴ, Μπίλλυ, τοῦ κάνει τὸ κορίτσι πὸν εἶναι ἀκόμη μὲ γυμὰ τὰ στήθια καὶ χωρὶς παπούτσια. Γιὰ πῶν μὲ τὸ καλό;

Ἐκεῖνος τραβάει μιὰ χούφτα χαρτονομίσματα καὶ ξεχωρίζοντας ἓνα-δύο τῆς τὰ ρίχνει στὴν ἀγκαλιά.

— Ἄντε. ντύσου, τῆς λέει. Τελειώσαμε καὶ φεύγουμε.

Παναγιά μου, ὅλος ὁ κόσμος εἶναι δικὸς του τόσο πὸν ἂν τοῦ πεῖς ν' ἀρχίσει τὶς τοῦμπες στὸν ἀέρα ἢ ἀκόμη νὰ βγεῖ στὸ μπαλκονάκι καὶ νὰ γλύψει τὶς λάσπες του θ' ἀρχίσει μετὰ χαρᾶς. Μπαμπακοχώραφα, σοῦ λέει ὁ ἄλλος. Ξέρεις τί πᾶ νὰ πεῖ γιὰ τὸν Μπίλλυ, αὐτὴν ἔδῶ τὴ στιγμή; Τὸ κορίτσι ἔχει πιά φορέσει τὸ φόρεμα μὲ τὶς μὸβ καὶ τὶς πορτοκαλιᾶς κλάδες καὶ περνάει στὰ πόδια του τὰ σαντάλια.

— Καὶ τώρα δρόμο, λέει σὰ νὰ τελειώσανε μιὰν ὑποπτη δουλειὰ καὶ θὰ πρέπει ν' ἀπομακρυνθοῦνε τὸ ταχύτερο. Ἄντε Μπίλλυ. Στρίβουμε.

Ἐκεῖνος ἄλλο πὸν δὲ θέλει. Κατεβαίνει δυὸ-δυὸ τὰ σκαλοπάτια κι' οὔτε ἀκούει πὸν πᾶνε νὰ σπάσουν ἀπ' τὸ τρίξιμο. Ἀκόμη, δὲν προσέχει τ' ἄχρωμο καὶ μουφλούζικο μούτρο πὸν κάνει τὴν ἐμφάνισή του μοιρομυρίζοντας, γιὰ νὰ ἐξαφανιστεῖ πάλι σ' ἓνα δευτερόλεπτο.

Ὅταν βγαίνουν στὸ πεζοδρόμιο ἔχει πιά πέσει τὸ σούρουπο. Ὅλα εἶναι λουσιμένα σὲ γαλάζιο φῶς πὸν στὴ γωνιά τοῦ δρόμου νοθεύεται ἀπὸ μιὰ σειρὰ πολὺχρωμες φωτεινὲς ρεκλάμες. Ἡ Φαίη δὲν ξέρει ἂν θὰ πρέπει νὰ παρατήσκει τὸ νέγρο τῆς καὶ νὰ πάει νὰ κυττάξει τὴ δουλειὰ τῆς. Ὅμως, ἐγκαταλείπουν ἓναν ἄνθρωπο πὸν πετάει ἀδίστακτα στὴν ἀγκαλιά σου δυὸ δεκαδόλλαρα; Κι' ὕστερα τί θὰ γίνει μὲ κείνα τὰ μπαμπακοχώραφα; Θὰ τ' ἀγοράσει ὁ Μπίλλυ τῆς; Κοντοστέκονται. Ὁ νέγρος τὴν κυττάζει στὰ μάτια καὶ φαίνεται τρομερὰ ἀπορημένος. Ἐπάσχει καιρὸς γιὰ βραδυπορεῖες;

— Μπίλλυ, τοῦ λέει. Τώρα, δηλαδή σὲ λίγο, ἀρχίζει ἡ δουλειὰ μου, κατάλαβες; Ἡ δουλειὰ μου στὸ μπάρο.

Ἐκεῖνος δὲν καταλαβαίνει τίποτε. Ἐδῶ ὑπάρχει συμφωνία νὰ πᾶνε νὰ βροῦν τὰ μπαμπακοχώραφα κι' ὄχι νὰ σπαταλᾶνε τὸν καιρὸ τους στὰ μπάρα. Τραβάει πάλι τὴ χούφτα μὲ τὰ χαρτονομίσματα καὶ τῆς τὰ δείχνει.

— Πᾶνε με, λέει. Εἶν' ἀνάγκη.

Ἐκεῖνη κυττάζει τὰ μάτια του πὸν γυαλίζουν, λὲς κι' ἀπὸ λεφτὸ σὲ λεφτὸ θὰ γεμίσουν δάκρυα. Ἐνα σωρὸ δολλάρια καὶ τῆς τὰ δίνει χωρὶς νὰ τρέμουν τὰ χέρια του.

— Πᾶνε με, τῆς λέει. Ὅλα δικά σου.

Γιὰ δὲς ἐκεῖ ἐπιμονή!

— Μπρέ, Μπίλλυ ἀγόρι μου, προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀλλάξει. Δὲν τὰ θέλω, γλύκα μου, τὰ λεφτά. Σὲ πάω χάρη. Μόνο κάνε ὑπομονὴ μέχρι τὸ πρωί. Τώρα ἔχω δουλειὰ. Κατάλαβες;

— Δὲν γίνεται ἄλλοιῶς; παρακαλεῖ ἐκεῖνος.

— Στὰ κόκκαλα τῆς γιαγιάς μου, ὄχι. Φιλῶ σταυρὸ καὶ τ' ἄγια λείψανα. Νὰ μὰ τὴν Παναγιά, σοῦ λέω. Ὅμως αἴριο...

Ἐκεῖνος πιάνει τὸ χέρι τῆς σὰ νὰ θέλει νὰ νιώσει τὸ σφιγμὸ

της ελικρινειάς της.

— Αὔριο;

— Στ' ὀρκίζομαι, Μπίλλυ. Αὔριο πρωτὶ-πρωτὶ.

— Ἐν τάξει, κάνει αὐτὸς ὑποταγμένος.

Κι' ἐκείνη τοῦ χαρίζεται ἕνα ζουμερὸ φίλι, ἐκεῖ καταμεσὶς τοῦ δρόμου. Ὅστερα πιάνονται ἀπ' τὸ χέρι χωρὶς νὰ εἶναι ἀπαραίτητη καμμιὰ ἄλλη συμφωνία. Τὸ βράδι πέφτει γιὰ καλὰ κι' ἀπ' τὴ μεριά τῆς θάλασσας ξεφτυρώνει ἐν' ἀεράκι πὸν τοὺς χαϊδεύει τὴν ψυχὴ. Ἄχ, Θέ μου, κάνε νὰ ξαναγυρίσει κείνη ἢ πρωτινὴ χαρὰ του.

Ενας νέγρος πιάνει εὐκολες φιλίες σὲ κάθε μπάρο, σ' ὁποιοδήποτε γεωγραφικὸ πλάτος τῆς γῆς. Ἐνας λόγος παραπάνω ἅμα ἢ τσέπη του ξεχυλάει ἀπὸ δολλάρια. Ὁ Μπίλλυ γνωρίζθηκε σὲ δυὸ λεφτὰ μὲ τὸν μπάριμαν, μ' ἕνα φρεσκοξυρισμένο γεροντάκι μὲ ὑπολείμματα μουστακιῦ καὶ φαβορίτας, μ' ἕνα ξανθὸ θηλυκὸ στηριγμένο σὲ πελώρια καὶ γερά πόδια καὶ μὲ τὸν μικρὸ γιὸ τοῦ ἀφεντικοῦ πὸν εἶχε μιὰ μαυρίλα ἴδιο ἀραπάκι.

— Γειά σου, Μπίλλυ, τοῦ λέγανε λές καὶ τὰ εἶχανε πιεῖ μαζί κάποιες ἄλλες μέρες ἀγνῆς καὶ ἔντονης φιλίας.

Ὁ Μπίλλυ γελοῦσε, ξεχνοῦσε τὸν καημὸ του καὶ δυνάμωνε ἢ ἐλπίδα του πῶς αὔριο πρωτὶ-πρωτὶ θὰ ξαναγυρνοῦσε στὰ χωράφια του.

— Τὶ δουλεῖα κάνεις, ρέ Μπίλλυ; τὸν ἐρωτοῦσαν.

— Δουλεύω στὰ μπαμπακοχώραφα, προεξοφλοῦσε κείνος. Ἄπὸ μικρὸ παιδί.

— Ἐχω ἕνα κουμπάρο, πεταγόταν τὸ γκαρσόνι. Ἄνακατώνεται μὲ τὰ μπαμπάκια. Πλούσια δουλεῖα.

Ὁ Μπίλλυ γελοῦσε καὶ παράγγελε πιοτό. Ἐκείνη ἢ Φαίη εἶχεν ἐξαφανιστεῖ χωρὶς νὰ πει κουβέντα. Ὅμως ὁ νέγρος δὲν ἔχανε τὴν ψυχραιμία του, ἢ Φαίη τοῦ εἶχε δώσει τὸ λόγο της κι' ἕνα τέτοιο γλυκὸ κορίτσι εἶν' ἀδύνατο νὰ μὴ φερθεῖ ἐντάξει.

— Ἡ Φαίη εἶν' ἐντάξει, ἔ; σκύβει κάποια στιγμή καὶ ρωτᾷ τὸ μπάριμαν.

— Ποιὸς; Ἡ Φαίη; Ἄ, ἐντάξει, ἀπαντᾷ ἐκείνος.

Κι' ὕστερ' ἀπὸ λίγο τοῦ χτυπάει φιλικὰ τὴν πλάτη καὶ τοῦ λέει ναμογελώντας.

— Ἡ Φαίη εἶν' ἐντάξει.

Καὶ γελᾶνε κι' οἱ δυό.

— Θές νὰ στὴ φωνάξω;

Ὁ Μπίλλυ κάνει σὰ νὰ μὴ νοιάζεται καὶ πολὺ. Εἶναι σίγουρος γιὰ τὸ κορίτσι.

— Μπαρὲ Κωστάκη, κάνει ὁ μπάριμαν τοῦ μικροῦ. Ἄντε πὲς τῆς Φαίης πὼς τὴν ζητᾷ ὁ ἀράπης της.

Καὶ χτυπάει τὸ νέγρο στὴν πλάτη. Κεῖνος παραγγέλλει κι' ἄλλο πιοτό, ἀπ' αὔριο στὰ μπαμπακοχώραφα κομμένα δλα. Κερνάει τσιγάρο. Ψάχνεται γιὰ τσιγλες, ἀλλὰ δὲν ἔχει. Πετᾷ ἕνα διφραγκάκι τοῦ μικροῦ. Σὲ λίγο νὰ κι' ἢ Φαίη. Τᾶχει ἀλλάξει δλα. Φορᾷ ἕνα πράσινο γυαλιστερὸ φόρεμα μὲ κόκκινες ταντέλλες πὸν μόλις καταφέρνουν νὰ κρύβουν τὰ στήθια της. Τὰ σανταλάκια της ἔχουν ἐξαφανιστεῖ καὶ τὰ πόδια της κολυμπᾶνε τώρα σὲ δυὸ ἀσημένια γοβάκια πὸν ἔχουν, ὅμως, βρωμιστεῖ σὲ πολλὲς μεριές.

— Τὶ εἶναι, ἀγοράκι μου; τοῦ λέει.

Καὶ τοῦ Μπίλλυ τοῦ ἔχει φύγει πιά κάθε ἀνησυχία. Αὔριο θὰ βρῶσκειται ὅποσδήποτε στὰ μπαμπακοχώραφα καὶ θ' ἀναθυμᾶται τὰ πρῶτα του νειάτα.

— Φαίη, τῆς λέει πιάνοντάς της τὸ χέρι σὰ νὰ κρατᾷ τ' ἄγια τῶν ἁγίων. Φαίη, σ' εὐχαριστῶ.

— Ἐλα, ἀγόρι, δὲν εἶναι τίποτα σοῦ λέω.

— Φαίη, ἐγὼ νὰ ξέρεις... Σ' εὐχαριστῶ, Φαίη.

Σιγά-σιγά μαζεύεται κόσμος. Ἀρχίζει καὶ ἡ ὀρχήστρα. Κεῖνη ἢ κοπελάρα μὲ τὰ δυνατὰ πόδια τὸν σέρνει στὸ χορὸ καὶ τοῦ φορτώνει τὸ μαλακὸ της στήθος. Ὁ Μπίλλυ δὲ λέει τίποτε, μήτε καὶ τραβιέται. Ὅμως ἔχει ἀποφασίσει ἄλλο δολλάριο νὰ μὴ δγει ἀπ' τὴν τσέπη του, ἐκτὸς κι' ἂν εἶναι στὴ μέση ἢ Φαίη. Ὁ σαξοφωνίστας ἔχει τὰ κακὰ του χάλια, φαλάκρα κι' ἐλάχιστη γλύκα στὴ μελωδία του. Κάποια στιγμή παρατᾶνε τὰ παθητικὰ ταγκό, ἀνάδουνε δλα τὰ φῶτα φουλ καὶ λυσσάζουνε στὸ μπουκν. Ὁ Μπίλλυ στὴν ἀρχὴ χορεύει ἀνόρεχτα, παρ' ὅλα τὰ κουνήματα τῆς ξανθῆς. Ὅστερα τὸ βάσει πείσμα νὰ τῆς κόψει τὴν ἀνάσα κι' ἀρχίζει τὸν πὸν καλαθὸ χορὸ πὸν ἔχει γίνεи στὴ ζωὴ του καὶ σίγουρα μέσα σ' αὐτὸ τὸ μπάρο μὲ τὶς μυγοφτυσμένες ἑλληνοαμερικανικὲς σημαῖες. Ὁ ἰδρωτὰς τὸν περικυβᾷ, αἰσθάνεται τὰ πόδια του νὰ πετᾶνε φωτιές κι' δλα, σημαῖες, φῶτα, πρόσωπα ἔχουν πιαστεῖ τὸ ἕνα δίπλα στ' ἄλλο καὶ στριφογυρίζουν πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, ὅμως ὅλο καὶ πὸν γρήγορα, ὅλο καὶ πὸν τρελλά. Τὸ ξανθὸ κορίτσι βρῶσκειται σὲ λίγο καθισμένο σὲ μιὰ καρέκλα καὶ φυσιέται μὲ μιὰν ἐφημερίδα κατεβάζοντας σόδα μὲ βερμουτ ἐνῶ ἐκείνος, σκλάβος μᾶς μέθης πὸν μονάχος του τὴ νιώθει, τραβάει τὸ χορὸ μέχρι τὸ τελευταῖο

ἄκρο τῆς ἀντοχῆς του. Μήτε μουσική ἀκούγεται πιά, κι' ἕνας λόγος παραπάνω, οὔτε κείνο τὸ ἀξιοδάκρυτο φύσημα τοῦ σαξοφωνίστα. Φωνές, γέλια καὶ παλαμάκια τοῦ διτσιζούν τ' αὐτιά καὶ λές καὶ τὸν πιάνον ἀπὸ μέση, χέρια, πόδια καὶ τὸν στριφογυρνοῦν ὄλο καὶ πὺ γρήγορα, πὺ γρήγορα, γρήγορα, γρήγορα! Θέ μου... "Τότερα ξεθεωμένος πέφτει σὲ ξένες ἀγκαλιές, σπρώχνεται ἀπὸ ἄγνωστα χέρια καὶ τελικὰ ἀπιθώνεται στὰ γόνατα τῆς Φαίη πὺ τοῦ γεμίζει φιλιὰ τὰ μάγουλα καὶ τὸ στόμα. Τὰ ποτὰ πάνε κι' ἔρχονται, ὄλοι εἶναι χαροῦμενοι, ὁ Μπίλλυ, ὁ μπάριμαν, ἡ ὀρχήστρα, ἀκόμα κι' ἐκείνη ἡ κοπελάρα πὺ χάρηκε τίς πρῶτες στιγμὲς τῆς τρέλλας του. "Τότερα σβύνουν τὰ μεγάλα φῶτα κι' ἀνάβουν στίς γωνιές μικρὰ πρασινοκίτρινα λαμπιονάκια πὺ ἔχουν φαίνεται μιὰν ἰδιαίτερη ἀδυναμία στὰ παθητικὰ ταγκά, μιὰ κι' ἡ ὀρχήστρα δὲν ἀφήνει σκοπὸ γιὰ σκοπὸ πὺ νὰ μὴν τὸν παίξει.

Π Μπίλλυ κάθεται στὴ γωνιά του, πίνει τὸ ποιό του καὶ παρακολουθεῖ χωρὶς ἐνδιαφέρο τὰ ζευγάρια. Τώρα πιά δὲ νοιάζεται γιὰ χορὸ. Ξαναθυμᾶται τὰ προηγούμενα, ὄλα τὰ μπάρ πὺ γύρισε, ὄλες τίς Ξανθές, μελαχροινές καὶ ροῦσες γυναῖκες πὺ βρέθηκαν στὴν ἀγκαλιά του γιὰ χορὸ κι' ἔρωτα. Ἀναθυμᾶται τοὺς μπάριμαν πὺ εἶναι ὄλοι τους φιλικὸι κι' ἐξυπηρετικώτατοι. Θυμᾶται πὺ παλιὰ, πίσω ἀπ' τὰ λιμάνια, μακρὰ ἀπ' τὴ θάλασσα, τοὺς σκοπισμένους χωραφόδρομους πὺ δὲν τοὺς αὐλακῶνουν λιμουζίνες παρὰ εἶναι γιομάτοι ἀπὸ τρακτέρ καὶ φορτηγὰ αὐτοκίνητα. Κοντὰ σ' ἕναν τέτοιο δρόμο, στὸ βάθος ἐνὸς μικροῦ μπαμπακοχώραφου πέφτει ἡ ξύλινη καλύβα ὅπου μεγάλωσε χωρὶς πατέρα, μὲ μιὰ μάνα πὺ ἦταν ἀναγκασμένη νὰ θρέψει πέντε στόματα. Ὁ Μπίλλυ ἦταν τὸ τρίτο παιδὶ καὶ τὸ μόνο πὺ κατάφερε νὰ φτάσει στὴ δημοσιὰ κι' ἀπὸ κεῖ νὰ τραβήξει παρὰ πέρα καὶ νὰ ὀργώσει στερηγές καὶ θάλασσες μέχρι νὰ ξεπέσει στὸ λιμάνι αὐτῆς τῆς πόλης. "Ὅτι κι' ἂν ἔλεγε ἐκεῖνος ὁ ψευταρῆς ὁ μπαρμπα-Γιόαν, τὸ σίγουρο εἶναι πὺ ἡ μάνα του τὸν εἶχε φέρει ἡ ἴδια στὸν κόσμο, μιὰ κι' εἶχαν ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον μιὰ τέτοια δυνατὴ ἀγάπη. Μέχρι πὺ φόρεσε μακρὰ παντελόνια κι' ἄρχισε νὰ κρύβεται ἀνάμεσα στοὺς θάμνους γιὰ νὰ ρουφαίει καπνὸ καὶ φτηνὸ οὔισκι, τὸ παιδὶ ἦταν δεμένο στὴ φύστα τῆς μάνας του κι' ὄλο τὴν κύτταζε στὰ μάτια σὰν ὑπάρχονο κουταβάκι. Τ' ἄλλα παιδιὰ τὸν κοροΐδευαν, ἰδίως ἐκεῖνος ὁ Τζίμυ ἀπὸ τὸ διπλανὸ κτήμα, πὺ ὁ πατέρας του εἶχε φραγθεῖ νὰ τοὺς ἀρπά-

ξει τὸ μπαμπακοχώραφο.

— Ρε Μπίλλυ, τοῦ φώναξε, πότε θὰ λυθεῖς ἀπ' τὴ θρακοζώνα τῆς μάνας σου;

Ὁ Μπίλλυ δὲν ἔλεγε τίποτα. Μόνο γυρνοῦσε καὶ κύτταζε τὴ μάνα του στὰ μάτια. Ἐκείνη δὲ θύμωνε μὲ τίποτα, γελοῦσε, τοῦ χάιδετο τὸ κεφάλι καὶ πότε-πότε τὸν φιλοῦσε στὸ μάγουλο. Δὲν πᾶ νᾶλεγε ὁ Τζίμυ ὅτι κατέβαζε τὸ ἀχυρένιο του κεφάλι; Αὐτὸς τὴ μάνα του τὴν ἀγαποῦσε. Πότε-πότε ὁ Τζίμυ ἄραζε βόλους καὶ τοὺς πέταγε πάνω στὴ μάνα του φωνάζοντας.

— Ἀράπα, ἀράπα...

Ὁ Μπίλλυ θύμωνε. "Ἔτσι τουρχόταν νὰ κατεβάσει τὸ θράδι ὀλόκληρο τὸ καρβέλι, νὰ πάρει δύναμη καὶ νὰ σηκωθεῖ τὴν ἄλλη τὸ πρωὶ ν' ἀρπάξει ἐκεῖνο τὸ ξανθὸ τσογλάνι καὶ νὰ τὸ σπάσει στὸ ξύλο. Ὁμοῦς ὄλα μέναν σχέδια γιὰ τὴ μάνα του πάνω ἀπὸ μιὰ φέτα ψωμὶ δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ δώσει. Ἔτσι ὁ Μπίλλυ ἀναγκαζόταν νὰ πηγαίνει κοντὰ στὸ φράχτη ἀπ' τὸ κτήμα τοῦ Τζίμυ καὶ νὰ προσπαθεῖ νὰ φέρει τὸν ἄλλον στὸ φιλότιμο.

— Ρε σὺ Τζίμυ, τοῦλεγε. Γιατὶ ρε βρίζεις τὴ μάνα μου; Θες ρε νὰ βρῶ καὶ γὼ τὴ δικιά σας;

Ὁ ἄλλος τὸν κοροΐδευε.

— Ἀραπάκο, ὁ γέρος μου λέει πὺς ἐσὺ δὲ μπορεῖς νὰ κάνεις τίποτα. Κατάλαβες;

— Ἄκου, ἀπειλοῦσε ὁ Μπίλλυ. Ἀπὸ βρισιές ἔχω μάθει μπόλικες.

— Δὲ μπορεῖς νὰ κάνεις τίποτα. Μονάχα νᾶσαι δεμένος στὴν θρακοζώνα τῆς μάνας σου μπορεῖς...

— Κι' ἐγὼ σοῦ λέω πὺς μπορῶ. Ἀλλά, μὰ τὴν Μαντόνα, δὲν τὸ θέλω. Οὔτε νὰ βρίζω, οὔτε νὰ βρίζεις. Ἐντάξει;

— Ὁ πατέρας μου λέει πὺς ἐμεῖς μποροῦμε νὰ κάνουμε ὅτι μᾶς ἀρέσει...

— Γιὰ πέ μου, ρε Τζίμυ, τί θὰ γίνεῖ ἀμ' ἄρχισω καὶ πετροβολῶ τὴ μάνα σου;

Ὁμοῦς ὁ Τζίμυ δὲν ἔλεγε νὰ φρονιμέψει. Ἀκόμα κι' ἄμα μεγάλωσαν καὶ φόρεσαν μακρὰ παντελόνια κι' ἄρβυλα, τὸ γειτονόπουλο παρασταῖνε τὸν ἀνώτερο κι' ὄλο πέταγε κοροΐδιες.

— Ρε Μπίλλυ, φώναξε ἀπὸ μακρὰ κι' ἰδίως ἄμα ἦταν κι' ἄλλοι μπροστά, ρε Μπίλλυ, γιὰ τὴ κρύβεσαι, ἀπ' τὴ γρηά σου ἄμα τὰ ρουφᾶς;

Ἡ μάνα του φαινόταν σὰ νὰ μὴν ἄκουγε. Ἐπαῖρνε κιάλα νὰ γερνάει, κουραζότανε μὲ τὸ παραμικρὸ. Τὰ παιδιὰ πὺ εἶχανε μεγαλώσει, ἦταν δουλευτάρικα ἀλλὰ ἡ γῆς δὲν ἔφτανε νὰ τοὺς θρέψει. Εἶχαν καὶ μιὰν ἀδερφή, τὸ μικρότερο παιδὶ, καὶ τὴ φύλαγαν μὴ τυχὸν καὶ τῆς στήσει καρτέρι κάποιος ἀπ' ὄλους ἐκεῖνους τοὺς μαγκλαράδες πὺ δού-

λευαν στο χιτήμα του Τζίμυ κι' ὄλη τὴ μέρα πετοῦσαν προστυχόλογα σὰ νὰ τοὺς βάραιναν τὴν ψυχὴ κι' ἤθελαν νὰ τὰ ξεφορτωθοῦν. Ὁ Μπίλλυ στεκόταν ψυχικὰ πὺρ κοντὰ στὴ μάνα του, μὰ δούλευε λιγότερο. "Ὅλο ἔλεγε πὼς ἀπ' τὸ μπαμπάκι δὲ μπορούσε νὰ περιμένει κα- νεὶς προκοπὴ καὶ πὼς θὰ ἦταν προτιμώτερο νὰ παρατήσουν τοὺς κα- σμάδες, νὰ πουλήσουν τὸ χωράφι καὶ νὰ πάνε νὰ βροῦνε τὴν τύχη τους σ' ἄλλες δουλειές. Ὁ πατέρας τοῦ Τζίμυ, πὺρ ἤξερε τὰ σχέδιά του, τὸν ἔπαιρνε ἀπὸ κοντὰ κι' ὄλο τοῦ ἄνοιγε συζήτηση γιὰ πελώρια ἐργο- στάσια πὺρ πληρώναν ἕναν κόσμο παράδες γιὰ ἐλάχιστη δουλειά, γιὰ κάτι πολιτείες μὲ τεράστια μαγαζιά δπου ὁ ἄνθρωπος εὗρισκε μὲ λίγα σέντζια δτι τραβοῦσε ἢ ψυχὴ του καὶ χίλιες δυὸ ἄλλες ἀρλοῦμπες. Ὁ Μπίλλυ πήγαινε καὶ τᾶλεγε τὸ βράδι στὸ σπῆτι του θέλοντας νὰ δυνα- μώσει τὰ ἐπιχειρήματά του. Τὰ μεγάλα ἀδέρφια του θυμώνανε καὶ τὸν βρίζανε. Ἡ μάνα του τραδιόταν στὸ μαγεριὸ κι' ἔβρεχε τὴν ποδιά της μὲ δάκρυα. Μὲ τὰ πολλὰ πήγαινε καὶ κείνος, τὴν εὗρισκε κι' ὅταν πᾶ ἀντίκρυζε τὰ δακρυσμένα μάτια της γινόταν ὄλος μεταμέλεια, ἐλεεινο- λογοῦσε τὸν ἑαυτὸ του κι' ὑποσχόταν νὰ πέσει ἀπ' τ' ἄλλο κιάλας πρῶτὸ μὲ τὰ μούτρα στὴ δουλειὰ καί, φυσικὰ, νὰ παρατήσῃ κάθε σχέδιο γιὰ μισεμό.

— Μὴν κλαῖς ἀγαπημένη, τῆς ἔλεγε. Μὴν κλαῖς...

Καὶ τῆς σκοῦπιζε μὲ τὴν παλάμη του τὰ δάκρυα. Δυὸ-τρεῖς μέ- ρες, καμμιὰ φορὰ καὶ τέσσερις, ὁ Μπίλλυ ξεχνοῦσε τὰ σχέδιά του καὶ ριχνόταν στὸ μπαμπακοχώραφο. "Ἦστερα ξανάρχιζαν πάλι τὰ ἴδια. Ὁ νέγρος δὲν ἔλεγε νὰ στρωθεῖ στὴν ἰδέα πὼς ἐτοῦτα δῶ τὰ χῶματα, πὺρ τὸν εἶχαν ἀναστήσει κι' ἀπὸ ἕνα ἀνθρωπάκι 50 πόντων τὸν εἶχαν μεταβάλει σὲ ἄντρα μὲ γερὲς πλάτες, ταυρίσιο σβέγκο καὶ γερὰ σκέ- λια, ἦταν ὄλη του ἢ ζωὴ. Σήμερα πὺρ ἀναθυμάται κείνα τὰ χρόνια τῆς ἀνησυχίας του δὲ μπορεί παρὰ νὰ φέρει μπροστὰ του τὰ κλαμένα μάτ-α τῆς μάνας του πὺρ μπορεί καὶ νὰ μὴ τὰ ξανάβλεπε πᾶ...

Α πάνω στὸ μέτωπό του, πὺρ καίει ἀπὸ τὶς σκέψεις, ἔρχεται κι' ἀπι- θώνεται τὸ μικρούλι χερᾶκι τῆς Φαίης.

— Ἀγοράκι, τοῦ λέει, στεναχωρήθηκες;

Πὼς τῆς πέρασε μιὰ τέτοια ἰδέα; Ὁ Μπίλλυ εἶναι σκοτισμένος ἐδῶ καὶ μέρες, μπορεί καὶ βδομάδες. "Ὅμως ἢ Φαίη τὸν ἀναθυμάται

πάνω στὸν τρελλὸ χορὸ καὶ δὲ μπορεί νὰ νιώσει τὴν τωρινὴ σιωπὴ του.

— Ἄκου, τοῦ λέει γιὰ νὰ τοῦ δώσει μιὰ στάλα χαρὰ. Ἀῦριο μόλις ξυπνήσουμε θὰ τραβήξουμε γιὰ τὰ μπαμπακοχώραφα. Ἐντάξει;

Ἐκεῖνος τῆς πᾶνει τὸ χέρι καὶ τῆς τὸ χαϊδεύει. Σίγουρα αὐτὸ τὸ κορίτσι ἔχει ψυχὴν ἀγγέλου καὶ μιὰ γλύκα σὰν τῆς μάνας του. Κάτι τέτοιες γυναῖκες, σκέφτεται, ἀξίζει νὰ τῆς χαρίζῃ κανεὶς δ,τι ἔχει καὶ δὲν ἔχει.

— Φαίη λέει. Θέλω νὰ σοῦ πῶ ἕνα λόγο.

Ἐκεῖνη τὸν μαντεύει ἀμέσως γιὰτὶ ἄλλοιῶς δὲν ἐξηγεῖται πὼς τοῦ ἀγκαλιάζει τὴν πλάτη καὶ τὸν φιλεῖ.

— Φαίη, κομπιάζει ἐκεῖνος, γιὰ πέ μου, γλύκα Πέ μου, εἶναι τί- ποτα πὺρ νὰ σ' ἐμποδίζει νὰ μείνεις μαζί μου ἐκεῖ ὄξω;

— Μπίλλυ Μπίλλυ, καταφέρνει νὰ πεῖ τὸ κορίτσι. Ἄχ, Μπίλλυ μου...

— Φαίη, ἄκου. Νά, μὰ τὴ ζωὴ τῆς μάνας μου, σοῦ λέω. Θὰ σκοτωθῶ στὴ δουλειὰ γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω.

Ἐκεῖνη ἔχει γίνῃ κατακόκκινη καὶ τὰ μάτια της, γυαλιστερά, μέ- νουν καρφωμένα σταθερὰ ἐπάνω του, σὰ νὰ πρωταντικρῶζον τὸν κόσμο. Τριγύρω ὁ κόσμος φωνάζει, χορεύει, γελάει. "Ὅμως οἱ δυὸ τους στέκονται ὁ ἕνας ἀντίκρυ στὸν ἄλλο μὲ τὰ χέρια πλεγμένα κι' εἶναι ἀδύνατο νὰ προσφέρουν ἕστω κι' ἕναν ἀκόμη λόγο.

— Μπρὲ Φαίη, φωνάζει ὁ μπάρμαν, γιὰ δὲς τὶ θέλει κείνος ὁ ἰτα- λιάνος στὴ γωνιά.

Μὰ ἢ Φαίη δὲν τὸ κουνάει ρούπι, μόνο σφίγγει δυνατώτερα τὶς παλάμες τοῦ γεροδεμένου αὐτοῦ ἄντρα πὺρ ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς εἶναι γιὰ κείνη ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς. Μὴν τὴν ἐρωτήσῃ κανεὶς πὼς τ' ἀποφάσισ' ἔτσι γρήγορα δὲ μένει πᾶ καιρὸς γιὰ τέτοιες ἐρωτήσεις. Ἐκεῖνο πὺρ ἔχει σημασία εἶναι πὼς ἕνας ἄντρας, ἄσπρος, μαῦρος, κί- τρινος, ὅτι λογιὸς θέλει ἄς εἶναι, τὴν παίρνει ἀπ' τὸ χέρι, τῆς πλέ- νει τὴν ψυχὴ, τὰ χέρια, τὸ στόμα, τὴν ἀγκάλη καὶ τῆς κάνει τόπο στὸ κρεβάτι του.

— Ἄντε, μωρὲ Φαίη, ἐπιμένει ὁ μπάρμαν, παράτα τὸν ἀράπη καὶ τράβα νὰ δεῖς τὶ θὰ γίνῃ μὲ κείνον ἐκεῖ τὸν ἰταλιάνο.

Ὁ Μπίλλυ (τὰ καταλαβαίνει ὄλα;) τὴν ἀγκαλιάζει καὶ πάει καὶ στέκεται μπροστὰ στὸ μπάγκο μὲ τὰ ψηλὰ καθίσματα. Ἐκεῖ παίρ- νει ὕφος σοβαρὸ καὶ δηλώνει στὸν μπάρμαν πὼς ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς τὸ κορίτσι καὶ κείνος εἶν' ἕνα πρᾶμα. "Ἦστερα βγάζει τὰ δολλάρια, πετάει δυὸ πάνω στὸ μπάγκο καὶ τραβάει μὲ τὸ κορίτσι γιὰ εἰν πόρτα. Ἡ Φαίη θαρρεῖ πὼς πάει νὰ σταθεῖ μπροστὰ στὸ ναὸ γιὰ νὰ ὀρκιστεῖ ὅτι ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς ὁ Μπίλλυ εἶναι γι' αὐτὴν ἀλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ὁ νέγρος τῆς χαϊδεύει τὸ χέρι κι' ὄλα μοιάζουν νᾶχουν φτάσει στὴν ἐντέλεια.

— Βρέ Λούσυ, ρέ Νταίξη, φωνάζει τώρα ο μπάριμαν. Για κυτ-
τάξτε κείνον εκεί τόν Ιταλιάνο, πανάθεμα...

Και πετάει μιὰ θρυσιά για τὴ Φαίη καὶ για ὄλο τὸ γένος τῶν
ἀραπάδων πὸν καλά τοὺς κάνουν οἱ ἀμερικανοὶ καὶ τοὺς κρεμοῦν ἀνά-
ποδα στοὺς ἠλεκτρικοὺς στύλους. Ὅμως ὁ Μπίλλυ δὲν καταλαβαίνει
γρὶ κι' ἔτσι ἄς τσαμπουνάει ὅτι θέλει κείνο τὸ ἀνθρώπαριο. Ὅσο
για τὴ Φαίη, αὐτὴ πιά δὲν ἀκούει παρὰ τὴν ἀνάσα τοῦ Μπίλλυ. Ὁ-
ταν ἀνοίγουν τὴν πόρτα, τοὺς χαϊδεύει τὰ μάγουλα ἕνα δροσερὸ ἀγέ-
ρι κι' ἀπὸ κάπου ξετρυπώνει ἡ εὐωδιὰ τῆς θάλασσας, πὸν τέτοιαν ὄρα
ἀναπαύεται κάτω ἀπ' τὶς ματιές τῶν ἄστρων καὶ τῶν ἀδυνατισμένων
λαμπιονῶν τῆς προκυμαίας. Ἡ Φαίη μπουκῶνει τὰ στήθη της μ'
ὄλην αὐτὴ τὴν καθαρωσύνη δυὸ, τρεῖς πέντε, δέκα φορές σὰ νὰ
εἶν' ἕνα καθήκον πὸν πρέπει νὰ τελεσθεῖ πρὶν τὴν ἀγάπη, πρόσταγ-
μα μιᾶς θρησκευτικῆς λατρείας ἄγραφης. Ὁ Μπίλλυ σφυραεὶ μιὰ γλυ-
κειὰ μελωδιὰ πὸν λὲς κι' ἔχει γραφεῖ για κάτι τέτοιες ὄρες πλού-
σιας ψυχικῆς εὐφορίας.

— Γλύκα, λέει τὸ κορίτσι. Πῶς τὸν λένε αὐτὸν τὸ σκοπό;

Ἐκεῖνος τῆς ρίχνει μιὰ στοχαστικὴ ματιὰ καὶ συνεχίζει με λό-
για τώρα τὸ τραγοῦδι πὸν συνηθίζουν οἱ νέγροι δουλευτάδες ὅταν
ἀποφᾶνε καὶ γιοῦν στὴν πόρτα τῆς καλύβας τοὺς για νὰ δοξάσουν
τὸ Θεό. Ἡ Φαίη δὲν ξαναρωτάει, τὸν ἀφίνει νὰ τελειώσει. Τώρα
αἰσθάνεται σὰν κοριτσόπουλο στὸν πρῶτο ρωμαντικὸ του περιπάτο μ'
ἕναν παιδικὸ φίλο πὸν πρὶν δυὸ λεπτὰ τῆς μίλησε γι' ἀγάπη. Τ' ἀση-
μένια γοβάκια της ἔχουν χάσει κάθε σημασία καὶ μήτε νοιάζεται
για τὸ κοκοτίστικο φόρεμα με τὶς ροζεὶς ταυτέλλες. Ἐδῶ ὁ Μπίλλυ
τὴν ἔχει πάρει κοντά του, τῆς χαρίζει τραγοῦδια κι' ἀπ' αἴριο θὰ
πάει νὰ σκοτώνεται με τὰ μπαμπάκια για νὰ τῆς ἀγοράσει ἕνα
φτηνὸ τσίτι καὶ τὰ πιὸ δημορφα πασουμάκια.

— Μπίλλυ, τοῦ λέει τρίβοντας τὸ κεφάλι της στὰ στήθια του,
ἀπόψε δὲν ἔχω ὄρεξη για ὕπνο.

Ἐκεῖνος μένει σύμφωνος, τοῦ γουστάρει ὁ καθαρὸς ἀέρας
κι' ἀπὸ κούραση δὲ νιώθει δρόμι. Ὅσων ὄρα περπατᾶνε νομίζουν
πὼς ἡ περιπλάνησή τους δὲν πρόκειται νὰ πάρει τέλος καὶ στὴν
ιδέα αὐτὴ αἰσθάνονται μιὰν ἀπερίγραπτη ἀγαλίαση. Σὲ λίγο ὁ ἄμμος
ἔχει τρυπώσει ἀνάμεσα στὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν καὶ τοὺς γαργαλαί.
Ὅπου κάθονται κι' οἱ δυὸ κατάχαμα καὶ με γέλια βγάζουν τὰ πα-
πούτσια τους καὶ τὰ τινάζουν. Ὅσο τ' ἀπιθῶνουν δίπλα τους. Ἡ
Φαίη, μάλιστα, ξαπλώνεται στὴν ἀμμουδιά. Ἡ πλάτη της, οἱ ἀγκώ-
νες, τὰ μαλλιά της γίνονται ἕνα με τὴ γῆς καὶ καθὼς τὸ κύμα
ξεσπάει ἀφρισμένο στὰ πόδια της φαντάζει σὰν ἕνα κοχυλάκι τοῦ
βυθοῦ πὸν τὸ ξέβρασε ἡ θάλασσα. Ὁ Μπίλλυ εἶναι καθιστὸς κι'
ἔχει τὰ χέρια δεμένα γύρω ἀπ' τὰ γόνατά του. Ἀφουγκράζεται τὴ

βουή τοῦ πελάγους καὶ παιδεύει τὸ μυαλό του, πῶς ξέρει με τί.

— Φαίη, ρωτάει κάποια στιγμή. Για πέ μου, αὐτὸ εἶναι τ' ἄλη-
θινὸ σου ὄνομα;

Ἐκεῖνη σκάει ἕνα γέλασμα για τὸν καημὸ τοῦ ἀντρα της. Τὴ
Φαίη, τί Ἄντζελα, τί Βίκυ, τί δωπὸς—νὰ—πεῖς... Τὸν ἀδράχνει ἀπ'
τὸν ἀγκῶνα καὶ τὸν τραβάει κοντά της.

— Ἐλα, τοῦ λέει. Μὲ λένε «ἀγαπημένη».

Ὁ ἄλλος τὴν κυττάζει στὰ μάτια, πὸν μοιάζουν με δυὸ μισο-
σβυσμένα καρβουνάκια, ζωντανεμένα ξαφνικά ἀπὸ κάποιο ἀνέλπιστο
ἀγέρι.

— Μιὰ φορὰ Φαίη δὲ σὲ λένε, τὸ ξέρω.

Ἐκεῖνη τὸν τραβάει ἀκόμα.

— Ἐλα, σ' ἀγαπῶ, τοῦ ψιθυρίζει.

Μὰ ἐκεῖνος φαίνεται νὰ εἶναι ἀδιάφορος για κάθε τι πρὶν μά-
θει τ' ὄνομά της. Κι' ἐκεῖνη — τί νὰ κάνει;

— Μαρίκα με λέγανε, παραδέχεται. Μὰ τί σημασία...

— Μαρίκα; μουρμουρίζει ὁ Μπίλλυ σὰ νὰ ζωντανεύει τὰ τρα-
γοῦδια τῶν παπούδων του. Μαρίκα! Θὰ τὸ γράψω τῆς μάνας μου
νὰ χαρεῖ.

Κι' ὕστερα πέφτει πάνω της καὶ τὴν φιλά παντοῦ καὶ τὴν χαϊ-
δεύει καὶ τὴν ἀγκαλιάζει κι' αἰσθάνεται σὰ νάχει σμίξει ξανά με
τὴ μάνα του, σὰ νὰ καλλιεργεῖ τὴ γῆ, σὰ ν' ἀπολαμβάνει ὅτι ἀγα-
πάει σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Ἀπὸ πάνω του, τ' ἀστέρια κατεβαίνουν
μιὰ πιθαμὴ γύρω ἀπ' τὸ κεφάλι του καὶ φαίνεται σὰ νὰ τοῦ πυρῶ-
νουν δλόκληρη τὴν ὑπαρξη, λὲς καὶ πρόκειται τούτην ἐδῶ τὴ στιγμή
νὰ ξεσπάσει ἡ συντέλεια τοῦ αἰῶνα. Ὅ,τι τοῦ ἀποκρίνεται εἶναι ὁ
βόγγος τῆς θάλασσας καὶ τῆς Μαρίκας πὸν αἰσθάνεται νὰ σμίγει με
ἄντρα για πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ της.

Υπάρχουν πράγματα πὸν δὲν τὰ νιώθει κανεὶς ἀπὸ τὴν πρώτη
τους ἀρχή. Ὁ Μπίλλυ ἦταν ἀπὸ κείνους πὸν χρειαζόταν νὰ ψα-
χολέψει τὸ κάθε πράγμα για ν' ἀντιληφθεῖ τὴ σημασία του. Ὅχι
πὼς τόκανε ἀπὸ παραξενιά ἢ γιατί τοῦ ἔλειπε ἡ κρίση. Τὸ μόνο
πὸν ἤθελε ἦταν νὰ βρῖσκεται κοντύτερα στὴν ἀλήθεια. Ὁ Μπίλλυ
ἦταν ἀπὸ κείνους τοὺς ἀνθρώπους πὸν κάνουν ἐπιπολαιότητες γιατί
ἔτσι γουστάρουν, γιατί μέχρι κείνη τὴν ὄρα ἡ ψυχὴ τους ἔχει πνι-

γεί από έναν κόσμο ζόρικες σκέψεις κι' όπου νάναι θα πρέπει να ξεσκάσουν γιατί άλλοιώς υπάρχει κίνδυνος να πάρουν την απόφαση να πάνε να πέσουν στη θάλασσα για να λυτρωθούν.

Ξαπλωμένος δίπλα στην Μαρίκα, που ξμοιαζε ναχει αποκοιμηθει, και με την αμμο να του κρυώνει την πλάτη, ο Μπίλλυ κατάλαβε πως ήταν καιρός να του δίνουν. Ρολόι δεν κουβαλούσε αλλά μπορούσε μια χαρά να υπολογήσει πως τα μεσάνυχτα είχαν φύγει από ώρα. "Αν πήγαιναν στο ξενοδοχείο κι' έρχονταν τρεις—τέσσερις ώρες ύπνο δε θάταν καθόλου άσχημα. Το πρωί ξύπνημα, φαί και δρόμο με διάθεση για τα μπαμπακοχώματα που θα έξασφάλιζε ένα—δυό μήνες κρυφώνα. 'Από κει και πέρα είχε ο Θεός. 'Ο κίνδυνος θα τον απειλούσε, ούσιαστικά, αυτές τις πέντε, δέκα το πολύ, μέρες. "Έσκυψε και φίλησε το μισάνοιχτο στόμα του κοριτσιού, όπου φάνηκε άμέσως έν' αδιόρατο χαμόγελο. "Όμως τα μάτια ξμειναν σφαλιχτά.

— Γλύκα, της ψιθύρισε στη ρίζα του αυτιού της, καιρός να ηγαίνουμε .

'Εκείνη τρίφτηκε πάνω του σα γατάκι. Θέ μου, τί άχόρταγος πούμαι ο ξρωτας!

— "Αντε κοριτσάκι. Κοντεύει ξημέρωμα.

'Η Μαρίκα άνοιξε τα μάτια, αντίκρυσε τ' αστέρια και ξανάκλεισε με ταχυνιά τα βλέφαρα. 'Ο Μπίλλυ χαμογέλασε.

— Βρε Μαρίκα. Πάμε στο ξενοδοχείο και θα σου κάνω έναν ξρωτα. . .

Με τα πολλά το κορίτσι στάθηκε στα πόδια του, πήρε τα γοβάκια στο χέρι κι' άρχισε να τινάζει τους άμμους απ' το φουστάνι του. Σα νάνωσε ψύχρα, τρύπωσε στην πλατειά άγκαλιά του νέγρου και χασμουρήθηκε. 'Η θάλασσα πήγαινε—ρχότανε κι' έστελνε μια δειλήν άνάσα. Πέρα λαμπύριζαν τα φώτα της έξοχης που παίζαν σαν αστράκια. Πήραν το δρόμο του γυρισμού σφιχταγκλιασμένοι και πλημμυρισμένοι από έλπίδες για τη μέρα που έρχόταν από λεφτό σε λεφτό. "Όσο που να ξαναγύριζαν στα λημέρια τους, ο Μπίλλυ υπολόγιζε πως θα τρώγαν τη μισή νύχτα και παραπάνω.

— 'Αγάπη, ρωτάει εκείνη αναπάντεχα. Τι σου καρφώθηκε με τα 'Εκείνος απαντάει άμέσως, σα να φοβάται μην προδοθει. μπαμπάκια; Δεν είναι καμμιά άλλη δουλειά που ν' άγαπάς;

— Αυτή είναι η δουλειά μου, λέει με σιγουριά. Τι άλλο θα μπορούσα να κάνω;

Κι' ύστερα από μικρή σιωπή, που την φοβάται γιατί το κορίτσι θαχει την ώρα να σκεφθει και να ξαναρχίσει τις ερωτήσεις.

— Θα δουλέψω με όρεξη, τη βεβαιώνει. Θα τα πάμε μια χαρά.

— 'Εντάξει.

'Ο νέγρος άνασαινει για να διώξει την πέτρα πουχει καθήσει

στο στήθος του κι' ύστερα ταχύνει το βήμα του παρασέροντας το μικρό της κορμί. "Όσο μπαίνουν στο κέντρο της πολιτείας με τα μέγαρα και τα πλούσια φώτα, ο Μπίλλυ αισθάνεται σα να χάνει την ασφάλεια του. Κει πέρα, με τη θάλασσα και τον ουρανό, ο άνθρωπος νιώθει κρυμμένος μεσ' την άγκαλιά της φύσης, χαμένος για καλά κι' απομακρυσμένος από κάθε έχθρό. 'Εδώ υπάρχει φόβος από στιγμή σε στιγμή να τύχει κάποια ανεπιθύμητη συνάντηση.

Τώρα έχουν φτάσει πια μέσα στην καρδιά της πολιτείας κι' αφήνοντας τους κεντρικούς δρόμους ρίχνονται στα στενοσόκκακα. 'Η Μαρίκα έχει κλειστά τα μάτια και του γαργαλεί με την άνάσα το στέγνω. 'Εκείνος δε λέει τίποτε. Μόνο περπατάει εκεί που τον οδηγεί το κορίτσι, τα πόδια του κοριτσιού. Σιγά-σιγά γίνονται γνώριμα τα λημέρια. 'Εδώ είναι που στέκονταν το μεσημέρι, την ώρα που συναντήθηκαν. "Όποτε, να το μάρ όπου πριν κάμποσην ώρα ξετρελλάθηκε στο χορό κι' αν στρίψουν τη γωνιά θα βρεθούν στο δρομάκι με το παλιό εκείνο ξενοδοχείο. 'Απ' έξω απ' το μάρ δυναμώνουν κι' οι δυό το βήμα και μόλις προφταίνουν ν' ακούσουν το λυγμικό σαξόφωνο και τα χαχανίσματα των κοριτσιών. Κεινη άκριβώς την ώρα άνοίγει η πόρτα, πετιεται έξω μια λεπίδα φωτός και ξαναχάνεται. Είναι κάποιος πελάτης που βαρέθηκε πια να καταπίνει αλκοόλ και ταμπάκο και προτιμάει μια γουλιά καθαρού άερα. 'Από πάνω η φωτεινή ρεκλάμα πότε πρασινίζει απ' το κακό της και πότε κατακοκκινίζει ντροπιασμένη. 'Ο Μπίλλυ κάνει μεγάλα βήματα, τόσο που το κορίτσι αναγκάζεται ν' άνοίξει πλατειά τα μάτια του και να κυττάξει ένα γύρω. "Όποτε τα ξανακλείνει, μια και τα κατατόπια αυτά τα γνωρίζει σαν την τσέπη της, και περπατάει με γάσο. Κατόπιν όλα γίνονται ξαφνικά, όπως μια καλοκαιριότητα μέρα γεμάτη ήλιο και ζοή που τη δέρνει αναπάντεχα ή μπόρα και το χαλάει.

Σ' ένα δευτερόλεπτο του Μπίλλυ τα μάτια αστράφτουν και κάθε μύς του κορμιού του τεζάρεται σα χορδή τόξου πουναι έτοιμο να τιναχτεί και να σκορπίσει το θάνατο. Μπροστά του στέκονται τρεις άντρες με τα μούτρα βουτηγμένα στη σκιά. "Όμως ο νέγρος δε γελιεται. Αυτοί οι τρεις άνθρωποι δεν έρχονται από πουθενά, στέκονται κει και τον περιμένουν. "Ισως μια ώρα, ίσως δυό, ίσως και παραπάνω. Τον περιμένουν έχοντας τα χέρια στις τσέπες, αυτό είναι το χειρότερο. Το σάλιο έχει πήξει μέσα στο στόμα του και δεν αφήνει ούτε μια λέξη να ξεπεταχτεί απ' τα δόντια του. "Άλλωστε δεν χρειάζεται κιάλας. Τα λόγια είναι περιττά σε μια τέτοιαν ιστορία που παίζονται όλα για όλα σ' ένα δευτερόλεπτο, από ανθρώπους του σκοινού και του παλοκιού.

"Όμως καιρός. Τα τρία αυτά υποκείμενα χωρίς να βγάσουν τα χέρια από τις τσέπες άραιώνουν και μαντρώνουν δλόκληρο το πεζο-

δρόμιο. 'Ο πιό ψηλός είναι στην άκρη και τόν λούζει τὸ φῶς μιάς
κυανῆς φωτεινῆς ρεκλάμας. Ἔχει τὰ μούτρα ξυρισμένα και μιὰ τού-
φα σγουρά μαλλιά κρέμεται στή μέση τοῦ μετώπου του. 'Ο Μπίλ-
λυ σκέφτεται ἔξυπνα. Χυμάει ἴσια στή μέση μὲ τὸ κεφάλι κατεθα-
σμένο. Μπροστά του στέκεται ἓνα ἀσήμαντο άτομο μὲ χέρια πού λές
κι' εἶναι καμωμένα ἀπὸ ξύλο, χωρὶς στομάχι, χωρὶς στήθη, μ' ἓνα
κρανίον γυμνὸ σὰν πουλίσιον. Τὸν πετάει κάτω ἐνῶ ἀκούγεται ἡ πνιχτὴ
φωνὴ του γεμάτη πόνο και λύσσα, περισσότερο λύσσα.

— Πόρκα Μαντόνα...

"Τότερα τὰ σώματα μπλέκονται, ἀκούγονται κοφτεὲς ἀνάσες, δια-
κρίνονται χέρια πού περιστρέφονται κι' αἰωροῦνται κι' ὕστερα μπη-
γονται μέσα σιὸ σωρὸ γιὰ νὰ ξαναφανοῦν εὐθὺς ἀμέσως, τὸ ἴδιον
εὐκίνητα και ἀπειλητικά.

— Μαρίκα τρέχα, ἀκούγεται μιὰ στιγμὴ ἡ φωνὴ τοῦ νέγρου.

Κι' ἐκεῖνη πού τόσην ὥρα τριγυρνᾷ δῶθε-κεῖθε μὲ τὰ μά-
τια κλαμένα και δαγκώνοντας τὴν ψυχὴ πάνω στὰ χεῖλη της, θέ-
λει νὰ τρέξει σιὸ μπάρο, νὰ δάλει τίς φωνές, νὰ σηκώσει ὅλον τὸν
κόσμον ἀνάστατο. Μόνον νὰ σωθεῖ ὁ Μπίλλυ, νὰ ξεφύγουν, νὰ μπορέ-
σουν αἰεὶο νὰ τρέξουν πρὸς... Ὅμως τίποτα. Μένει ἐκεῖ ἄτραγη,
μαγνητισμένη ἀπ' τὸ θέαμα και ἀδιαφορώντας γιὰ τὰ βογγητὰ κείνου
τοῦ ἀνθρωπάκιου πού μὴ κατορθώνοντας νὰ στηρίξει τὸ κορμὶ του
ποδοπατιέται ἀνελέητα ἀπ' τοὺς τρεῖς ἄντρες. "Τότερα γυαλίζει μιὰ
λεπίδα — ἀδύνατο νὰ καταλάβῃς ἀπὸ πιὸ χέρι κρατημένη — και
γράφει ἓνα μικρὸ κύκλον γιὰ νὰ τρυπώσει σιὸ σωρὸ ἀπὸ τὰ σώ-
ματα. Ἀκούγεται καινούργιος βόγγος, λυσσασμένος ὅμως πνιχτός, λές
κι' οἱ τέσσερις αὐτοὶ ἄνθρωποι, πού μάχονται γιὰ ζωὴ και θάνατο,
θέλουν νὰ ξεμπερδέψουν μιὰ και καλὴ, μακρὰ ἀπὸ κάθε ξένο μάτι.

— Μαρίκα, ξαναφωνάζει ἡ λαχανιασμένη φωνὴ τοῦ νέγρου. Μα-
ρίκα, τρέχα.

Κι' ἐκεῖνη κιὰ, ἀπ' τὴ χαρὰ πού ὁ Μπίλλυ της εἶναι ζωντανός,
αἰσθάνεται πὼς λύθηκαν τὰ χέρια της, πὼς εἶναι λεύθερα τὰ πόδια
και ρίχνεται μπροστὰ ἀρπάζοντας τὸ μπράτσο του και σέρνοντάς τον
σὴ φυγὴ. Εὐκαιρία! Ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ μπάρο ξεπετιέται φῶς, φω-
γὲς ἀνάκατες και μιὰ ὀμάδα ἀνθρώπων, ἄντρες — γυναῖκες, πού δὲν
ξέρουν κατὰ πού νὰ στραφοῦν.

— Σιὸ ξενοδοχεῖο, φωνάζει ὁ Μπίλλυ πού δὲν ἔχει σιὸ νοῦ
του παρὰ νὰ τρυπώσει πίσω ἀπὸ μιὰ πόρτα ἀμπαρωμένη και νὰ μείνει
ἐκεῖ, νὰ πάρει τὴν ἀνάσα του, νὰ φτύσει τὸ πικρὸ του σάλιο. Νὰ
ξαπλωθεῖ πάνω στὰ σκληρὰ σανίδια. Θέ μου! Νὰ σωθεῖ.

Τὴν ὥρα πού περνοῦν τὴ γνώριμη πόρτα, ὁ νέγρος στέκεται
γιὰ ἓνα δευτερόλεπτο, ὅσο κι' ἂν τὸν σέρνει ἡ ἀγριεμένη Μαρίκα.
Στρέφει κατὰ τοὺς διώχτες του ποῦχουν σηκωθεῖ και ἐτοιμάζονται

νὰ στρίβουν, και τοὺς πετάει τὸ μαχαίρι. Πάνω σὶς πέτρες ἀκούγε-
ται ὁ σκληρὸς ἤχος τοῦ ἀτσαλιοῦ. Ὅμως, κανεὶς δὲ σκύβει νὰ τὸ
περιμαζέψει. Τὸ πᾶν εἶναι ἡ φυγὴ!

Πταν ὁ Μπίλλυ ἀποφάσισε νὰ φύγει ἀπὸ τὸ σπίτι του κι' ἐτοιμάζε-
το μὲ τὸν πόνο πού δὲν ἦταν μπροστὰ στὰ μάτια του ἄλλος κανεὶς ἔξω
ἀπ' τὴ μάνα του. Τ' ἀδέρφη εἶχαν ξεμακρύνει θυμωμένα και μὲ ἐνδό-
μυχη πίκρα. Ἐκεῖνη στεκόταν και τὸν ἔβλεπε ὅσην ὥρα περιτύλιγε τὸ
μπαλωμένο του πουκάμισο και τὸ ντρίλινο παντελόνι. Δὲν ἔρριχνε οὔτ'
ἓνα δάκρυ λές και τὰ εἶχε ὅλα ἀποφασίσει. Ὁ Μπίλλυ δὲν τὴν ἀντί-
κρυσε διόλου στὰ μάτια. Σὰν ἐτοιμάστηκε, ἔκανε πὼς μαζεύει τὸ παντε-
λόνι του και πὼς διορθώνει τὴ ζώνη του. "Τότερα ἔφτυσε ὅξω ἀπ' τὸ
παράθυρο και, παίρνοντάς το μιὰ και καλὴ ἀπόφαση, γύρισε, πῆρε τὴ
μάνα του σὴν ἀγκαλιὰ και τῆς φίλησε τὸ μέτωπο. Ἐκεῖνη τοῦσφιξε τὰ
μπράτσα, σὰ νᾶθελε νὰ δεῖ ἂν ἦταν καλὰ προετοιμασμένος γιὰ τὸ τα-
ξίδι, κι' ὕστερα τὸν ἔσπρωξε μὲ σταθερὸ χέρι.

— Ἄντε τράβα, τοῦ εἶπε. Καὶ μὴ γυρνᾷς πίσω μὲχρι νὰ φτάσεις
τὸ λοφάκι.

— Ἀγαπημένη, ἀγαπημένη, μπόρεσε μονάχα ν' ἀρθρώσει. Δὲν
θα κλαῖς...

— Τράβα τώρα πού σοῦ κρένω. Καὶ μὴ γυρίσεις πίσω νὰ μᾶς
δεῖς. Μ' ἀκούς;

Κι' ἡ φωνὴ της εἶχε κατεβεῖ ὡς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της κι'
ἔθγαινε πνιγμένη και μουντή.

— Τράβα.

Ἐκίνησε. Κι' ὅλα του καῖγαν. Τὰ μάτια, τὸ κούτελο, τὰ στήθη.
Τὸ λαρύγγι πού ὅλο κατάνιπε, ὅλο κατάνιπε και δὲν κατώρθωνε ν'
ἀπαλλαγεῖ ἀπ' τοὺς λυγμούς. Καὶ προχωροῦσε ἀσταμάτητα, χωρὶς νὰ
πισωστρέφει, ἀπὸ φόβο μὴν ἀντικρύσει ἡ μάνα τὰ μάτια του, τὰ μά-
γουλά του, πλημμυρισμένα δάκρυα, πού τρύπωναν ἀνάμεσα στὰ χεῖλια
του και τὸν ἀρμόρευαν.

— Μὴν κλαῖς, ἀγαπημένη, παρακαλοῦσε. Μὴν κλαῖς...

Τὰ πόδια παρασερναν ἀγκάθια, πετράδες... κάποτε παραπατοῦ-
σαν κι' ὀλόκληρη ἡ ζωὴ του τρανταζόταν σὰ νᾶταν μιὰ κατασκευὴ μὲ
ἀχρηστεμένα ὅλα της τὰ ἐλατήρια, σὰ νᾶταν ἓνα πρᾶμα χωρὶς ψυχὴ
πού ὅπως νὰ τὸ πετάξεις ἢ νὰ τὸ σπρώξεις κινὰ ἄταχτα και σταματᾷ
ὅπου σκαλώσει.

Περπάτησε ώρα άρκετή και κάποτε, σά χαμήλωσε τὸ βλέμμα του, αντίκρισε τὰ παντελόνια του γιομάτα άγκάθια και τὰ φτηνά σαντάλια του χαμένα κάτω άπ' τή χωματόσκηνη. Δέν ξνιωθε καμιά διάθεση νά τιναχτεί και συνέχισε τὸ βάδισμά του, κυττάζοντας πάντα μπροστά. Δέν άντεχε πιά, ήθελε νά γυρίσει τὸ κεφάλι του. 'Ο λόφος με τὸ χαμηλὸ δασάκι ήταν κίόλα μπροστά του κι' ύστερα άπό κάμποσες δρασκελιές δέ θά μπορούσε πιά νά ξαναδεί τὸ καλύθι τους. Γύρισε τὰ μάτια του κατά τὸ μπαμπακοχώροφου πὸν τὸν εΐχε αναθρέψει. 'Η μάνα του στεκόταν άκόμη ὄρθια, διακρινόταν τὸ χοντρὸ της κορμί. Μά καθὼς πιά ή άπόσταση πὸν τὸν χωρίζε ξεπερνούσε τή δύναμη τῶν ματιῶν της, δέν εδειξε νά ξεχωρίζει τήν κίνησή του κι' άπόμεινε άνέκφραστη.

— Άραγε νά κλαίει; σκέφτηκε ὁ Μπίλλυ.

'Αναστέναξε βαθειά και συνέχισε τὸ δρόμο του.

Σάν πέρασε τὸ λόφο κι' αντίκρισε μπροστά του μιὰ καινούργια γῆ, ὁ νέγρος κατάλαβε πὸς άπό δῶ και πέρα θάπρεπε νά τὰ πορέψει μονάχος του. Μά δέ νοιάστηκε. Πάντα τὸ ψωμί του ήταν λιγοστὸ κι' ή δουλειά σκληρή γιά τὸ κορμί του. Τί άλλο εΐχε νά φοθηθεί;

Δέ στάθηκε λεφτὸ γιά ν' ανασάνει. Σκούπισε στὰ μανίκια τοῦ πουκαμίσου τὸν ιδρώτα, πὸν κατέβαινε στάλες -στάλες μέχρι τὸ πηγούνι του, κι' άνοιξε άκόμα πιὸ πλατὺ τὸ βῆμα του. Οί διαβάτες ήταν σπάνιοι και κανένας δέν τοῦ εδινε σημασία. Περπατοῦσαν διασπικτά, χωρὶς νά μιλοῦν.

Τὸ τελευταίον γνωστὸ πρόσωπο πὸν συνάντησε ὁ Μπίλλυ ήταν ὁ μπαρμπα -Γιόαν. 'Ο γερο - νέγρος, πὸν κείνον τὸν καιρὸ δουλευε γιά λογαριασμὸ τοῦ πατέρα τοῦ Τζίμου, ἅμα βρέθηκε κατάφατσα με τὸν Μπίλλυ, τὸν κύτταξε με βλέμμα ήρεμο και λυπημένο.

— 'Αλήθεια, μωρὸ Μπίλλυ, ὅτι μᾶς αφήνεις; ρώτησε.

— Ναί, εΐπε τὸ παιδί ήσυχα. Φεύγω.

— Γιά ποῦ με τὸ καλό;

— Δέν ξέρω άκόμα. Τραβάω γιά τήν πολιτεία.

'Ο μπαρμπα -Γιόαν κούνησε τ' ἄσπρο του κεφάλι κι' ἔκανε «τσ, τσ, τσ» σά νάχε ξεχάσει τήν ανθρώπινη ὁμιλία. 'Ο Μπίλλυ τὸν κύτταξε καλά -καλά. Τὸ μούτρο τοῦ γέρου ἔμοιαζε με τή σκουρόχρωμη τούτη γῆ και τ' ἄγριο κοντὸ γένι του με τίς μπαμπακοφυτείες πὸν ὅσο πάνε και θερνεύουν. Δέν ήξερε ἂν μπορούσε ν' άπαρητηεί κάτι πρόσωπα σάν τῆς μάνας του ή σάν και τοῦτο δῶ. 'Η καρδιά του σφίχτηκε γιά μιάν άκόμη φορὰ κι' ἔνιωσε τήν άνάγκη νά χῶσει τὰ δάχτυλά του στὸ ζωνάρι και νά τὸ τεντώσει, λές και τοῦκοβε τή μέση.

— Γιά πέ μου, παπποῦ Γιόαν, εΐπε τήν ἄλλη στιγμή μ' ἕνα μικρὸ χαμόγελο στὸ στόμα. 'Αλήθεια πὸς ή μάνα μου με περιμάζεψε άπ' τὰ μπαμπακοχώροφου;

— 'Όχι, μωρὸ Μπίλλυ. Μά τήν ἅγια Παρθένα και τὸν 'Ιησοῦ Χριστὸ. 'Η μάνα σου σε γέννησε και σ' ανάθρεψε με πόνους και βάσανα.

Τὸ παιδί χαμογέλασε, πάντα πικραμένο.

— Άντε γειά σου, παπποῦ Γιόαν.

Εΐπε. Κι' ἄπλωσε τὸ χέρι, πρώτη φορὰ σ' ὄλη του τή ζωή, σά νάθελε ν' άγκαλιάσει ὄλη τή γῆ τοῦ Νότου πὸν τήν ἄφρηε πίσω του, μπορεί και γιά πάντα.

— Άντε, γειά σου, ξανάπε.

'Ο γέροντας εδῶσε τὸ χέρι του μά δέν εβγαλε λέξη. Μόνον ἅμα ξεμάκρυνε, ὁ Μπίλλυ ἄκουσε τή φωνή του.

— Μπίλλυ, τοῦ φώναξε. Μὴν ξεχνᾶς τή μάνα σου πὸν θά κοιπάζει και θά κλαίει.

Κι' ἐπειδὴ τὸ παιδί δέν εδειξε ὅτι ἄκουσε, ὁ γερο - νέγρος ξαναφώναξε.

— Μ' ἄκουσες, Μπίλλυ; Θά κλαίει! Θά κλαίει!

«Ἐν τάξει», ἔκανε μέσα του τὸ παιδί «θά κλαίει». Και κούνησε μονάχα τὸ χέρι του γιά νά δείξει πὸς ἄκουσε. Γιατί δέν μπορούσε νά ξανακούσει ὅτι ή μάνα του κλαίει, ὅτι ή μάνα του θά κλαίει. Γιατί ήταν φόβος νά κάνει άπό λεφτὸ σε λεφτὸ μεταβολή και νά πάει τρέχοντας νά πέσει στήν άγκαλιά της. Γιατί, πάνω άπ' ὄλα, φοβόταν στή ζωή του τὰ κλαμένα μάτια τῆς μάνας του.

«Γώρα» σκέφτηκε «θά πρέπει νά κρατήσω γερά». Και συνέχισε τὸ δρόμο του διασπικτά σηκώνοντας σε κάθε βῆμα του μικρὰ συννεφάκια σκόνης κι' αφήνοντας πίσω του πλατειές πατημασιές. "Όστερα πήρε νά φουσάει ἕνα άβέβαιο ἀεράκι πὸν, ὅσο πήγαινε, δυνάμωνε και παρᾶσερνε τὰ χῶματα, τὰ ξερὰ φύλλα, τὰ φτερά, τὰ πούπουλα ἔτσι πὸν νά σαρώνεται ή γῆς και νά χάνονται άπό στιγμή σε στιγμή τὰ ἴχνη τῶν δημιουργιῶν του.

Τὸ βράδυ εΐχε φτάσει στήν δημοσιά, ἔτοιμος νά ξαναρχίσει τή ζωή του άπ' τήν άρχή.

Δήμερα ὁ Μπίλλυ ξέρει μιὰ χαρὰ πὸς κανεις δέν εΐναι σε θέση νά ξαναρχίσει τή ζωή του άπό τὸ ἄλφα, πολὺ λιγώτερο ἕνας νέγρος άπ' τὸ Νότο. "Όταν, ύστερα άπό τὸ τρεχάτο ἀνέβασμα τῆς σκάλας, κλείνει με πάταγο τήν πόρτα κι' άκουμπάει πάνω της, σά νάναι ή